

- Br. meester Willem VAN WALDENOV, prior, 24 Mei 1392; 12 December 1392; 22 Februari 1393; 21 Juni 1398; 19 Meert 1399; 2 Juli 1400; 18 Augusti 1401; 2 Juli 1402 (1).
- Br. Ludolf FEYE, prior, 9 Juli 1405; 2 Juli 1406 (2);
- Br. Diederik VAN HELMONT, prior, 26 Februari 1406; 13 Meert 1406; 20 Januari 1407; 12 Mei 1408 (3);
- Br. Jan VAN TURNHOUT, prior, 9 Mei 1409 (4);
- Br. Diederik VAN HELMONT, prior, 10 September 1412; 14 Meert 1414; 22 Februari 1418; 22 Januari 1423; 6 Augusti 1429 (5);
- Br. Diederik TERLINC, prior, 31 Augusti 1426; 18 December 1426; 16 Mei 1429; 22 Juni 1429; 11 December 1431; 1 April 1437; 27 Februari 1438; 1 April 1438; 1 October 1439; 8 Januari 1440; 1 October 1439; 8 Januari 1440; 1 October 1441; 19 Februari 1443 (6);
- Br. Arnoldus VAN HELMONT, prior, 1 September 1450 (7);
- Br. Arnoldus CUPERS, prior, 20 December 1458; 12 Augusti 1465 (8);
- Br. Jan VAN DEN BERGHE, prior, 16 November 1480 (9);
- Br. Henricus DE BRUYNE, prior, 1543 (10).

-
- (1) *Cart.* 245; 78; 79; 247 vº; 505; 298; 306; 301.
 (2) *Cart.* 306; 305.
 (3) *Cart.* 245; 240; 219; 98.
 (4) *Cart.* 112.
 (5) *Cart.* 320; 85; 86; 87; 120.
 (6) *Cart.* 118; 117; 121; 137; 140; 126; 141; 136; 153; 269; 167; 173.
 (7) *Cart.* 275.
 (8) *Cart.* 198; *Cartularium mon. SS. Salvatoris Antverpiæ*, 44 vº.
 (9) *Cart. der Karth.*, 217.
 (10) DIERCXSENS, IV, 98.

Bijlagen.

1.

Hendrik II, hertog van Brabant, stelt de mannen van Hugo Nose op 't Kiel vrij van alle lasten, doch beslist dat de zaken van hooger gerecht, aldaar voorvallend, zullen beslist worden voor schout en schepenen van Antwerpen.

Februari 1246 (n. s.)

Heynricus, Dei gratia Lotharingie et Brabantie dux, omnibus presentes litteras visuris, salutem et cognoscere veritatem. Notum vobis facimus quod nos universos homines, manentes in nova terra de Kiele, quam dilectus et fidelis noster Hugo, dictus Nose, de Antwerpia habet ibidem, ab omni tallia et servicio liberos et quitos perpetuo dimisimus, casibus hiis exceptis, videlicet, quando nos in terram Jherosolimitanam peregrinationis causa proficisci, aut filium aliquem ad honorem militie promovere, vel filium seu filiam nuptui tradere nos contigerit, dicti homines talliam que super illos de Antwerpia tunc.... (1) cum illis de Antwerpia secundum quod habent in facultatibus, nobis solvent. Preterea dicti homines cum illis de Antwerpia in nostras ibunt expeditiones. Insuper concessimus in feodum dicto Hugoni cum aliis bonis suis que tenet a nobis universas iustitias quas ibidem emergere contigerit, reservantes ibidem nobis omnes arduas iustitias, quas cum ibidem emergere contigerit, dictus Hugo illas ad sculteti nostri et scabinorum nostrorum Antwerpie examen referet, per ipsorum iudicia in castro Antwerpiensi terminandas. In cuius etiam rei testimonium et perpetuam stabilitatem sigillum

(1) Hier staat een woord als volgt geschreven: wij spellen, p. u. c. l. a. b. r. met het gewoon verkortingsteeken — op de *u* en de *r*. Wij bekennen ootmoedig het niet te kunnen ontleden en denken dat er ten minste twee schrijffouten in dit woord zijn. Baron Le Roy maakt er *permittebantur* van: dat is het zeker niet.

nostrum presentibus est appensum. Actum anno Domini M^o CC^{mo} XLV mense februario.

Cartularium der Karthuizers te Antwerpen, 4ro. — Ten deele bij Baron LE ROY, *Notitia Marchionatus Antverpiensis*, 85.

2.

Arnold van Leuven, heer van Breda, en Isabella, zijne gade, geven vijftig bunder wildert ter plaatse geheeten *te Hulsdonk*, onder Zundert, aan Arnold Coreman en zijne vrouw Helwigis.

December 1279.

Wie, her Aert van Lovene, here van Breda ende ver Ysabele, siin wiif, vrouwe van den selven lande, maken condich alle die ghene die dese letteren lesen selen ende horen dat van ons hebben ghecreghen her Aert Coreman ende ver Heilewijn, sine wief, tenen hervelake siense, vieftech buenre wildernisse, ligghende onder onse herescep in ene stat, die heet Hulsdonc, omme vieflich penninghe cleinre lovensche, tegeldene elckes iaers in sente Mertens daghe. Ende hier bi selen die voregheseghede her Aert ende ver Heilewijn ende hare nacomelinghe van ons ende van onsen nacomelinghe dat voregheseghede goet houden quite ende vri van iaerlikeren beden ende van alre ande ander saken, sonder van vire, dat es, also de here van Breda riddere wort, ofte kint doet huwen, ofte ghevanghen wort, ofte ghemeene oerloghe hevet, so sal dat voregheseghede goet dinen also alse ander onse liede dinen; beoudelaken oec onser waerlaken gherechten ende der tienden die comen sal van den voregheseghede goede. In oerconde derre dinghe soe hebben wi ane ghehanghen onse seghele ane dese lettren. Dit was ghedaen alse men scrijft ons Heren incarnacioen M. CC. LXX ende IX, inde maent die men heet Decembris.

Cart. der Karthuizers, 74vo.

3.

Hertog Jan I beslist dat de laten van 't Kiel te rechte staan voor de schepenbank van Antwerpen.

19 April 1290.

Wy, Jan, bi der gracien ons Heren herthoghe van Lotharrike, van Brabant ende van Limboch, maken cond allen den ghenen die dese letteren selen zien of horen, dat wi willen dat alle de late die here Wouter Volkart, onse riddere, ende Ghisebrecht, die men heet Amman, houden ende hebbende syn ten Kiele, ten Antwerpschen core staen, ende dat si alsulke boeten ende mesdaden ghelden haren heren als men tAntwerpen pleght. Oec willen wi dat alle hare late, die te Kiele wonen up haer goet ende oec waer si wonen buten der vriheit van Antwerpen, te haren ghedinghe comen. Ende haer late die te Kiele niet en wonen, elwaer wonende binnen der vriheit van Antwerpen, die selen comen te haren drien jaerghedinghen ende te haren drien ghenachten. Ende om dat wi dat willen dat dese dinc ewelike vaste blive ende ghestade, so hebben wi dese lettere beseghelt met onsen seghele. Ende willen ende ontbieden ende bidden den scouthede, den scepenen ende ghemeenlyc der stat van Antwerpen dat si hanghen der stat seghel an dese lettere. Ende wi, scouthede ende scepenen ende die porteren van Antwerpen ghemeenlyc, om begherte ende om bede ons heren sthertoghen, hebben beseghelt dese lettere metter stat seghele van Antwerpen. Dit was ghedaen int jaer ons Heren M^o CC ende neghentich, des woensdaghs voer sente Jorys dach in Aprille.

Cart. der Karthuizers, 4vo.

4.

Renier Hilde en zijne vrouw melden dat zij het deel hunner goederen, hun te Bouchout uit de nalatenschap van Gillis Cole bevallen, aan Aleidis van Timmerdonc hebben verkocht.

8 Meert 1295.

Universis presentes litteras visuris Paulus Bornekolve et Arnoldus Noese, scabini Antverpienses, salutem cum notitia veritatis (1) quod in nostra presentia personaliter con-

(1) Waarschijnlijk zijn hier de woorden *Notum facimus* overgestagen.

stiterint Reynerus dictus Hilde et Margareta, uxor sua legitima (1), recognoverint coram nobis se vendidisse legitime partem suam de bonis apud Bochout jacentibus, dictis conjugibus ex morte quondam Egidii dicti Cole, fratris dicte Margerete attingentibus, Aleydi, sorori Johannis dicti de Timmerdonc, que pars bonorum predictorum circa tres libras paulo plus vel minus valere dicitur. Et hoc dicta Aleydis emit erga predictos conjuges pro quadam peccunie summa de qua dicti conjuges dictam Aleydim coram nobis quitam clamaverunt et promiserunt etiam coram nobis dicti conjuges quod quandocumque fieri potest et iudex velit consentire quod dictam Aleydim in dicta parte bonorum predictorum, prout moris est, investibunt presentium testimonio litterarum sigillis nostris sigillatarum. Datum anno Domini M. ducentesimo nonagesimo quarto feria tertia ante dominicam Letare Jherusalem.

Cart. der Karthuizers, 36ro.

5.

Colo, Jan en Elisabeth van Zantflite melden dat zij de wilsbeschikkingen hunner zusters, Margareta en Christina van der Dillf, zelfs over de goederen waarop zij recht hebben, zullen eerbiedigen.

29 September 1299.

Wy, Everdeie van Lillo, Arnoud Nose, Willem Nose ende Claues Kantman, scepenen in Antwerpen, maken cont dat... dat Colo van Zantfliete, Jan van Zantfliete, siin broeder, ende Lysbeth, haere beder zuster, met Jacoppe Michghiels zone, haren man ende haren wittighen mombore, begheerde voir ons ende willecorde ute haren vrien wil dat al dat goet, ruerende ende onruerende, have ende erve, hoe soet gheheten es, waer soet ghelegen es, dat Kerstine ende Margriete van der Dillf, der voerghenoemder Coels, Jans

(1) Hier moet men het wordeken *et* bijvoegen. Verder staan verschillende fouten tegen het latijn, doch die staan ook in 't *Cartularium*.

ende Lysbetten susteren, houdende syn, in wat maniere dat hen toe comen es, hoe so siit vercreghen hebben ofte noch vercrighen moghen, dat die ghene die lancst leven sal van desen tveen vorghenoemden susteren, Kerstinen ende Mergrieten, al dat vorghenoemde goet, daer die vorghenoemde Colo, Jan ende Lysbet oft hare enegher kindere, ane waren sculdich te deelne, bider doet dier suster die eerst sterven sal, van Kerstinen ende Mergrieten, behouden sal allene tharen live dats daer blijft boven scout, nutlede ende testament der ghenre die ierst sterven sal. Ende alst gesciet dat die suster die lancst leeft, van Kerstinen ende Margriete, doet es, dan ierst selen die vorghenoemde Colo, Jan ende Lysbet oft hare gheerven dat goet derre twee susteren, Kristinen ende Margrieten, delen alsoe alsijt met enen rechte siin sculdich te deelne, dat sys vinden onbecommert, boven scout nu lede ende testament. Ende wy, vorghenoemde Colo, Jan ende Lysbeth ende Jacop Michghiels sone, alsoe Mergrieten mombore, vertien ons dancs ende ons willen op tfersterfennisse, dat ons versterven sal ofte mach van onser suster die eerst sterven sal, Kerstinen ende Mergrieten, tote dien tide dat doet sal syn die ghene die lancst leven sal van hen tveen, Kerstine ende Mergrieten. Ende soe wat comen, soe si setten, ordineren, maken ofte willen maken in almosenen, restore ende testamente, te gadre ofte besondere, bi harre beden levene oft harre een levende, op wat goede dat si houdende syn oft houdende selen siin, te gadre oft ghesceden, bi harre beder levene oft harre een levende, dat houden wi vorghenoemde Colo, Jan, Lysbet ende Jacop, alsoe mombre Lysbetten, ghestade ende dat willen wi dat cracht hebbe ende vorwart gha, sonder yemens weder segghen van ons, ofte van onsenthalven, oft van onsen gheerven. Ende omme orcondscap derre vorwaerde des willecoers ende des vertiens, soe hebwy, vorghenoemde scepene, onse seghele mette segghen Coels, Jans ende Jacobs, alsoe momboire Lysbetten, ane dese letteren ghehanghen. Dit was ghedaen ende ghemaect in den jare ons Heeren dat men screef dusentich twee hondert ende neghene ende neghentech, op sente Michghielsdach.

Cart. der Karthuis. 115vo et^{ro}.

6.

Verdrag aangegaan tusschen het kapittel van O.-L.-V. kerk en de priorij der Karthuizers op 't Kiel.

24 Meert 1324.

Universis presentes litteras inspecturis decanus et capitulum ecclesie beate Marie Antwerpiensis, Cameracensis diocesis, ac frater Johannes, primus prior conventus domus beate Katerine Antwerpiensis, ordinis Carthusiensis, salutem ac bene ordinata salubriter recordari. Universitati vestre notum facimus quod in hoc consentimus et concordamus. Nos, decanus et capitulum, ex una parte, et nos, prior et conventus fratrum Cartusiensium predictorum, ex altera, quod nos, decanus et capitulum predicti, propter honorem Dei et augmentum cultus divini et ut christifidelibus vivis bonum detur per predictos fratres penitentie, solitudinis, devotionis et sancte contemplationis exemplum, ac defunctis solatium sue pene et acceleratio glorie sempiternae, concedimus et placet nobis, quantum in nobis est, quod dicti prior et fratres sibi construant vel construere et edificari faciant aut constructa sibi acquirant infra limites parochie nostre Antwerpiensis in loco qui dicitur Kiele, ecclesiam, cellas et cetera sibi necessaria ad serviendo Deo inibi die noctuque perpetuo secundum regulam, modum et consuetudinem ordinis sui Cartusiensis, talibus conditione et modo nobis et successoribus nostris reservatis, que inferius annotantur :

Primo, quod dicto prior et fratres oblationes, per manus sacerdotum in altaribus recipiendas, reportent vel remittant nobis vel nostro mandato. Item non poterunt dicti prior et fratres aliquem de nostris parrochianis Antwerpiensibus in eorum ecclesia vel cymeterio sepelire, nisi si quis ex ipsis parrochianis decem solidos veterum grossorum thuronensium, bonorum et legalium, vel amplius certorum annuorum reddituum vel ad valorem in augmentum dotationis, ipsis fratribus assignarunt, quos tales ibi, dum tamen elegerint sepulturam, permittimus absque funeribus, ad nostram ecclesiam deportandis, sepeliri et de funeralibus talium, ad ipsos priorem et fratres pervenientibus, ipsis medietatem concedimus generose.

Monachos fratres vero, tam novicias quam professos, in eorum monasterio commorantes ac familiares, manentes ibidem, necnon alienos quoscumque, qui non sunt de parochia Antwerpiensi, libere et absque exactione, a nobis facienda, apud eos poterunt sepelire. Si quis vero de parochia nostra in infirmitate, de qua ipsum mori contigerit, ordinem vel habitum ipsorum fratrum petierit et eum ad ordinem eorum receperint, funeralia cum illo, si eum apud dictos fratres sepeliri contigerit, ad ecclesiam eorum fratrum pervenientia, in quibuscumque rebus consistentia, integraliter erunt nostro usui reportanda. Volumus insuper nos, decanus et capitulum, quod de omnibus terris que nobis et ecclesie nostre sunt decimales, que culte sunt, et nobis aliquo jure decimam debent, sive fuerint infra villam Antwerpie, sive extra villam, dicti fratres nobis decimam solvant, cum ad hoc teneantur de jure, nisi fuerint novalia, a memoria hominum non exulta, neque aratro aut fossorio ad colendum incisa, salvo quod de ortis suis infra clausuram suam et oleribus vel huiusmodi et de nutrimentis animalium suorum que apud se nutriunt et conservant, nullas decimas penitus requiremus. Insuper si locum Antwerpiensem interdicti contingeret vel in eo cessari, nos, prior et fratres predicti et nostri successores imperpetuum nos per omnia conformabimus et observationem huiusmodi interdicti vel cessationis dominis decano et capitulo et eorum ecclesie antedictis. Et nos, decanus et capitulum, ex una parte, ac nos, prior et fratres, ex altera, volentes et permittentes predictas conventiones omnibus et singulis necnon omnia premissa in perpetuum firmiter et inviolabiliter observare ad robur et munimen omnium premissorum, sigilla nostra, videlicet nos, decanus et capitulum, sigillum nostrum commune, nos vero, prior et conventus fratrum predictorum, sigillum prioris nostri predicti, presentibus duximus apponenda in testimonium veritatis. Datum anno Domini millesimo trecentesimo vicesimo tertio, sabbato post dominicam qua cantatur Oculi.

Cart. der Karthuizers, 77-78; — DIERCXSENS, Antverpia Christo nascens et crescens, II.

7.

Hertog Jan III schenkt aan de Karthuizers van 't Kiel

de toelating om zich binnen de palen des hertogdoms zooveel goederen aan te schaffen als er tot het beloop van eene jaarlijksche rent van 200 pond tournois van noode zijn, en amortiseert die op voorhand.

18 Juli 1324.

Nos, Johannes, Dei gratia Lotharingie, Brabantie ac Lymburgie dux, notum facimus universis, quod nos concedimus et donamus plenariam potestatem priori et conventui ordinis Carthusiensis, videlicet domui sancte Katherine prope Antwerpianam de novo fundata (1), ob remedium et salutem animarum nostrorum progenitorum necnon nostre et consortis nostre dilecte animarum, emendi, recipiendi in elemosinam ac etiam comparandi infra terram nostram et dominium nostrum, ubicumque eis melius placuerit seu visum fuerit expedire, tam in bonis allodialibus quam in censualibus, usque ad summam ducentarum librarum turonensium annuatim, grosso turonensi antiquo monete regis Francie bono et legali pro sedecim denariis computato. Que quidem bona, sic per eos empta et comparata, sive ipsis in elemosinam data et concessa, pro nobis et nostris heredibus ac successoribus, in perpetuum exnunc mortificamus, una cum loco in quo manent et moram faciunt prior et conventus antedicti, mandantes universis receptoribus nostris justiciariisque nostris sive aliis quibuscumque, quibus interest vel interesse poterit in futurum, quod ipsi exhereditationi et hereditationi bonorum predictorum per ipsos, ut dictum est, acquisite, intersint ex parte nostra facturi ea que circa premissa pro ipsis fuerint facienda. In cuius rei testimonium sigillum nostrum presentibus litteris duximus apponenda. Datum Antwerpie die mercurii post divisionem apostolorum anno Domini M^o CCC^o vicesimo quarto.

7 r°.

8.

De stadhouder van den bisschop van Kamerijk keurt

(1) Zoo in 't *Cartularium*.

het verdrag goed, het jaar te voren tusschen 't kapittel van O.-L.-V. kerk en de priorij van 't Kiel gesloten.

20 April 1325.

Universis presentes inspecturis vicarius generalis in spiritualibus et temporalibus reverendi in Christo patris ac domini, domini P., Dei gratia Cameracensis episcopi, in remotis agentis, salutem in Domino cum notitia veritatis. Noverit universitas vestra quod nos omnibus et singulis conventionibus, pactis, ordinationibus, concessionibus, factis et habitis inter viros, venerabilem decanum et capitulum ecclesie Antwerpiensis, ex una parte, ac primum priorem conventus domus beate Katherine Antwerpiensis, ordinis Cartusiensis, Cameracensis diocesis, nomine suo ac omnium successorum perpetuo, ex altera, necnon omnibus et singulis aliis, contentis in litteris eorundem, quibus he littere nostre sunt infixe, nostrum propter Deum pie prebentes assensum, eadem ratificamus, approbamus et vice ac auctoritate predicta domini episcopi confirmamus, et, ut in oratorio suo possint divina officia perpetuo celebrare ac circa idem oratorium seu capellam cimiterium acquirere, ipsis auctoritate predicta concedimus propter Deum. In cuius rei testimonium sigillum nostrum predicti vicariatus presentibus est appensum. Datum vicesima die mensis aprilis anno Domini millesimo CCC^o vicesimo quinto.

78 r°.

9.

De priorij van S.-Katrien te Kiel krijgt verscheidene goederen uit de nalatenschap van Margareta, weduwe van Theobald Madere, te Eekeren, Hoevenen en Wilmarsdonk.

17 Meert 1327.

Universis presentes litteras inspecturis Jacobus Medemetere, perpetuus capellanus ecclesie beate Marie Antwerpiensis, et Johannes de Galivoert, plebanus ecclesie beate Walburgis dicti loci, executores testamenti seu ultime voluntatis Margarete, uxoris quondam Theobaldi

dicti Madere, veritatis noticiam cum salute. Noverit universitas vestra quod, cum predicta Margareta, testatrix, inter alia in suo testamento legata quedam bona, infra nominata, annuorum et perpetuorum reddituum nobis assignavit ac in manus nostras posuit nostreque fidei commiserit conferenda piis locis seu personis, ubi nobis ad salutem anime sue magis expedire videretur..... nos attendentes devotum statum prioris et fratrum Carthusiensium qui de novo iuxta Antwerpianam locum habitationis sibi eligerunt ac eorum in vite necessariis indigentiam, predicta bona cum suis pertinentiis priori et fratribus antedictis, ob remedium et salutem anime prefate Margarete, de bonorum virorum consilio duximus concedenda et donavimus in puram elemosinam perpetuo possidenda item apud Ekeren unum bonarium terre, in loco qui dicitur Sricc, solvens annuatim unum sextarium siliginis, in Antwerpia deliberandum; item in Attenhove iuxta stratam, tres mensuras terre, tres partes measure, solventes annuatim XXIII cum dimidio grossos turonenses veteres dicte monete regis Francie; item in Vriesedonc unum halstarium siliginis dicte measure, capiendum super domum et domistadium ubi moratur Walterus, filius Jacobi; item in Cartpolre unam mensuram terre et tertiam partem measure; item in Wilmarsdonc Zuutlant circiter quinque mensuras terre cum dimidia, quas colit Hugo dictus Volaert. In cuius rei testimonium nos, Jacobus et Johannes predicti, sigilla nostra, et ego, Petrus Arnoldi predictus sigillum domini Godofridi Tuclant, canonici Antwerpiensis, quo utor in hac parte, quia proprium sigillum non habeo, presentibus duximus apponenda, rogantes viros discretos dominos Johannem Tuclant et Egidium de Busenghem, canonicos, Johannem Wilmarium Rufi et Willelmum Spronc, scabios Antwerpienses, qui premissis interfuerunt, ut sigilla sua in veritatis testimonium presentibus coapponant... Actum et datum anno Domini M. CCC^o XXVI feria tertia postquam cantatur Oculi.

55 r°-v^o.

10.

Geeraart van Wesemaal, heer van Merxem, meldt dat

Beatrijs van Buseghem, de tienden welke zij te Merxem bezit, verkoopt aan de priorij der Karthuizers op 't Kiel.

1 October 1335.

Wy, Gheeraerd van Wesemale, here van Merxheem, doen cont allen den ghenen die desen letteren selen sien of horen lesen, dat vore ons ende vore onse manne die hier na bescreven staen, comen es een eersame joncvrouwe, joncvrouw Beatrijs van Busegheem, dochter wilen eens eersaems mans, myns heren Gielys van Busengheem, ridders.... ende bekende... dat zij omme eene somme ghelds... vercocht heeft wittelike den prier ende den convente van den tSartroesen, bi Antwerpen, haer tiende, ghelegghen in Marxheem, die de vorseide heer Gielys, haer vader, voermaels, ghecreegh ieghen ons ende jeghen Gheraerde, onsen soene wilen was, inde welke tiende ghedaen ende gheerfet was Peter Oem ter voerseyds myns heren Gielys behoef op drie penninghen Lovensche sjaers erfleke...., (*Volgen de goedenis en beleening*).

Ende wi, Aernoud Zoete ende Jan van Ammerloe, mannen ons liefs heren, myns heren Gheraerds, here van Merxheem, voergenoemt..... Dit was ghedaen in 't jaer ons Heren als men screef M. CCC. ende XXXV in sente Baven avende.

58 r° et v^o.

11.

Hertog Jan III stemt toe in 't verkoopen der goederen, op 't Kiel verbeurd verklaard ter gelegenheid van de moord, aldaar door Hendrik van Perke op Nicolaus Cole van Perk gepleegd.

14 Juli 1335.

Nos, Johannes, Dei gratia Lotharingie, Brabantie ac Lymburgie dux, notum facimus universis quod, cum Johannes, dictus uten Houte, scultetus noster Antwerpiensis, ex parte nostra, legitime vendiderit Waltero dicto van den Broeke bona hereditaria aliaque (1) quondam fuerunt

(1) Men moet hier bijvoegen *que*.